

ביצד צולין פרק שביעי פסחים

פד.

עין משפט גד מצוה

פא א מיי פ"י מל' ק"פ
הלכה ט'
פב ב מיי ע"ס ה"ל י'
פג ג מיי ע"ס הלכה א'
פד ד מיי ע"ס וה"ל י"א

לעני רש"י

טיבור"ס (גיטור"מ"ש).
חסו"ס.
אשפר"ל (אישפר"ל).
עצם השכס.

מוסף תוספות

א. בעי ר' יוחנן תרתי ד...
מוס' שלק. ב. דאי לאו
הכי אכתי תיקשי ליה
ברייחא. ג. ויש להם
יותר טעם. ד. משמע
לפי הירושלמי דבכל
מקום אולי בחר השתא בר
מגבי פסח דכתיב קרא.
ה. מוליך עו. ו"ל אל.
ו. ולפי הירושלמי אית לן
לפרש דהא דקאמר בחר
בסוף אוליין לא מסביר
אלא מקרא. מוס' שלק.

רבינו חננאל

אכל נפש שאני' שהוא
באזהרה שמחה ואינה
מצוה דוחה יום טוב. מילה
שאני' שהיא שלא בזמנה
מצוה היא שנכרתו עליה
י"ג ברייות ותיב כתי
אם לא ימול, אינו דין
שידחה יום טוב. ת"ל לבדו
ולא מילה שלא בזמנה.
והא מילה שהיא מצוה
והמבטלה לגמרי עונש
כרת. ולא עוד אלא שהיא
מצוה שנכרתו עליה שלש
עשרה ברייות אינה דוחה
עשה ולא ידחה יום טוב
עונש כרת. רב אשי מפי
ליה מהאי דכתיב ברי'ט'
בביתו ולא תעשה מלאכה,
נמצא ברי'ט' עשה שביתן
ולא תעשה כמשמעו, ואין
עשה דוחה את לא תעשה
ועשה.

מתני' כל הנאכל בשור
הגדול יאכל בגדי הרך
ראשי הנכפיים והחסוסים
כו. וכו' כל מי שאינו
נאכל בשור הגדול אינו
נאכל בגדי הרך, והיו
ראשי כנפים והחסוסים
שאינן נאכלין בשור הגדול
שון כעצמות ובגדי הרך
מיקשי לדיניה דמוכח בצרייתא דדבדב
הנאכל בשור הגדול בשור
צמר השתא ויש לומר דסבר ר"ל
דראשי כנפים והחסוסין יש עליהם
שם צמר יותר מצרייתא^א ופריך לרבי
יוחנן מדלגא נקט בצרייתא גידים דהו
רבותא טפי ור' יוחנן משני דאין
רבותא כלל מה שאין בהן טעם צמר
כל כך דלהא חסו היו רכים לעולם לא
היה פולגן הילכך כיון דמתאכלי
בשלקא נימנין עליהן כמו ראשי כנפים
והחסוסים ורשב"א מפרש טעמא
דריש לקיש דגידים לא דמו לראשי
כנפים והחסוסים דגידים סופן
להקשות בגדי עזמא אזל ראשי כנפים
והחסוסים אין סופן להקשות בגדי
לעולם אלא צמר הגדול דוקא ולא

ולא מילה שלא בזמנה דוחה את השבת מילה אף שלא בזמנה דוחה אותה אפילו במקום צהרת יקון צהרתו שבת שנתה מפני עבודה אינו דין שתהא מילה דוחה ואתא קרא ומיעטה דכיון דשלא בזמנה היא כגון גר שנתגייר וקטן שנאנס אציו ועבר זמנה נשהיה למחר. וגבי שריפת פסול קדשים נמי כמילה שלא בזמנה דלפטר לשהייה דמי: **שסוף דיום טוב עשה הוא.** דמשמע שבות והוא ליה י"ט עשה ולא מעשה: **מתני' כל הנאכל בשור הגדול כו.** שכבר הוקשה כל מה שעמד להקשות זו: **יאכל בגדי הרך.** ראו לאכילה בפסח בן שנתה ימים אבל מה שאין נאכל בשור הגדול אין מניין עליו בפסח אע"פ שעבשו כך הוא עמיד להקשות כסופו: **וראשי כנפים והחסוסים.** שקורין טיבור"ס שבראש גף הכתף אשפר"ל והחסוסים שאל הסמוס שבו כגון תנוך האוזן והסמוסי החמה והללעות הקטנות שסוף השדרה: **גמ' וי"א אף ראשי כנפים והחסוסין.** הואל ובשור הגדול שופיה מתאכלו בשליקה ביטול יתר: **מה הן קפני והכי קאמר כל הנאכל בשור הגדול בשליקה בגדי הרך זלי ומה הן ראשי כנפים והחסוסין:** **גידים שסופן להקשות.** גדי זואר ובגדי וטלה הן רכים אבל אם היה מוקין סופן להיות קשים: **ר' יוחנן אומר כו.** וגידים הרמין דקמני בהן צרייתא מיוזין כשזר לר' יוחנן משמע ל' דרכין השתא ולר' לקיש משמע ליה צמר גידים דרכין לעולם: **הני אין.** דס"ר מדפריש מה הן דוקא קאמר: **הני מ"ט.** פירושא הוא ומסקנא דמירואל: **עגל הרך.** מפרש כהעור והרוטב^ב כל זמן שיוקן ועור ראשו רך מולגין אותו ונאכל עמו: **מהו שיטמא.** טומאת אוכלין בתר השתא אזלין ומטמא לו בתר בסוף אזלין ואינו מטמא: **לא חס לקמחיה.** למה שהו טומא חס חמין חס פסולת: **הא דרבי ציר ר' יוחנן.** מהא דגדין קליש וא"ל אל תקניטני שבלשון יחיד אני שונה אותה: **מתני' השובר את העצם בפסח המטהור הרי זה לוקה ארבעים**^א אבל המותר במטהור והשובר במטא אינו לוקה את הארבעים: **גמ' בשלמא מותר במטהור דתניא**^ב לא תותירו ממנו עד בקר והותר ממנו עד בקר וגו' בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקה דברי רבי יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו אלא שובר במטא מנגל דאמר קרא **ועצם לא תשברו בו**^ב בו בכשר ולא בפסול ת"ר ועצם לא תשברו בו בכשר ולא בפסול ר' אומר בבית אחד יאכל ועצם לא תשברו בו כל הראוי לאכילה יש בו משום שבירת עצם ושארין ראוי לאכילה אין פסח הבא במטמא איכא בינייהו א"ר ירמיה האי

ולא מילה שלא בזמנה דוחה את השבת מילה אף שלא בזמנה דוחה אותה אפילו במקום צהרת יקון צהרתו שבת שנתה מפני עבודה אינו דין שתהא מילה דוחה ואתא קרא ומיעטה דכיון דשלא בזמנה היא כגון גר שנתגייר וקטן שנאנס אציו ועבר זמנה נשהיה למחר. וגבי שריפת פסול קדשים נמי כמילה שלא בזמנה דלפטר לשהייה דמי: **שסוף דיום טוב עשה הוא.** דמשמע שבות והוא ליה י"ט עשה ולא מעשה: **מתני' כל הנאכל בשור הגדול כו.** שכבר הוקשה כל מה שעמד להקשות זו: **יאכל בגדי הרך.** ראו לאכילה בפסח בן שנתה ימים אבל מה שאין נאכל בשור הגדול אין מניין עליו בפסח אע"פ שעבשו כך הוא עמיד להקשות כסופו: **וראשי כנפים והחסוסים.** שקורין טיבור"ס שבראש גף הכתף אשפר"ל והחסוסים שאל הסמוס שבו כגון תנוך האוזן והסמוסי החמה והללעות הקטנות שסוף השדרה: **גמ' וי"א אף ראשי כנפים והחסוסין.** הואל ובשור הגדול שופיה מתאכלו בשליקה ביטול יתר: **מה הן קפני והכי קאמר כל הנאכל בשור הגדול בשליקה בגדי הרך זלי ומה הן ראשי כנפים והחסוסין:** **גידים שסופן להקשות.** גדי זואר ובגדי וטלה הן רכים אבל אם היה מוקין סופן להיות קשים: **ר' יוחנן אומר כו.** וגידים הרמין דקמני בהן צרייתא מיוזין כשזר לר' יוחנן משמע ל' דרכין השתא ולר' לקיש משמע ליה צמר גידים דרכין לעולם: **הני אין.** דס"ר מדפריש מה הן דוקא קאמר: **הני מ"ט.** פירושא הוא ומסקנא דמירואל: **עגל הרך.** מפרש כהעור והרוטב^ב כל זמן שיוקן ועור ראשו רך מולגין אותו ונאכל עמו: **מהו שיטמא.** טומאת אוכלין בתר השתא אזלין ומטמא לו בתר בסוף אזלין ואינו מטמא: **לא חס לקמחיה.** למה שהו טומא חס חמין חס פסולת: **הא דרבי ציר ר' יוחנן.** מהא דגדין קליש וא"ל אל תקניטני שבלשון יחיד אני שונה אותה: **מתני' השובר את העצם בפסח המטהור הרי זה לוקה ארבעים**^א אבל המותר במטהור והשובר במטא אינו לוקה את הארבעים: **גמ' בשלמא מותר במטהור דתניא**^ב לא תותירו ממנו עד בקר והותר ממנו עד בקר וגו' בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקה דברי רבי יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו אלא שובר במטא מנגל דאמר קרא **ועצם לא תשברו בו**^ב בו בכשר ולא בפסול ת"ר ועצם לא תשברו בו בכשר ולא בפסול ר' אומר בבית אחד יאכל ועצם לא תשברו בו כל הראוי לאכילה יש בו משום שבירת עצם ושארין ראוי לאכילה אין פסח הבא במטמא איכא בינייהו א"ר ירמיה האי

שיך למיזל צבו בתר בסוף כיון דבגדי וטלה הם רכים לעולם: **הא הדר ביה ר' יוחנן.** פירוש מכך דשמעתין בגדול כהמה המקשה (מולין עו.) וקשה לר"ל לדומיה לר' יוחנן מההיא שעורמיהן כשנן מיקשי לנפשיה דקסבר גבי פסח צמר צסוף אזלין והתם אזיל צמר השתא וי"ל שלפי שבעור ראש של עגל הרך יש לו טעם צמר הרבה מגידין ורשב"א אומר דצירושלמי פריך דר"ל אר"ל ומשני טעמא דר"ל מקרא ואכלו את

עגל הרך מהו שיטמא, ואמר ליה אינו מטמא, דאלמא בתר בסוף אזלין, אמר ליה ר' אבהו דרמא ליה חס לקמחיה, כלומר אכילתו להפסד הולכת שאינו מתעסק במטהור כראוי לה. בפירוש הדר ר' יוחנן ואמר לרבי לקיש בצירוש דאקשנין עליה והתנן אלו שעורמיהן בכשרן ואחר מהן עור הראש של עגל הרך, אמר ל' ר' יוחנן משנה זו דברי יחיד הן דברי אלוהים חיים, ובא הכתוב כו, לרבי יהודה כדאית ליה ולר' יעקב שובר העצם וההוסיב כי אמר לו רבי יוחנן אל תקניטני בלשון יחיד אני שונה אותה. מתני' אבל המותר במטהור אינו לוקה דתניא לא תותירו ממנו עד בקר והותר ממנו עד בקר והותר וגו', ובא הכתוב כו, לרבי יהודה כדאית ליה ולר' יעקב כדאית ליה. אלא שובר העצם במטא מנגל דלא ליק. ופשיטין לא מהא דתי' ועצם לא תשברו בו בכשר ולא בפסול, ר' אומר בבית אחד יאכל ועצם לא תשברו בו, הטהור הראוי לאכילה יש בו שבירת עצם. ואמרין מכדי תריריהו אמרי דלא ליק מאי בינייהו. וחלקי בוה, ר' ירמיה אמר פסח

תורה אור השלם

1. אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספסוף את תבואת הארץ תחגו את חג יי שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השני שבתון ויקרא כב לט
2. ואת תורתיו משנו עד בקר ותהרר מנגנו עד בקר קאש תשרפה: שמות י"ב
3. בבית אהרן יאכל לא תוציא מן הבית מן הבקר חציה ועצם לא תשברו בו: שמות יב מו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אכל המומיר וכו' אינו לוקה לא המומיר:

מוסף רש"י

גמנין עליהן בפסח. דלפלו לא מננה אלם עס המנויה אלא לרסי ממן ילא די אכילת פסח (חולין ע"ד). לא חוש לקמחיה. למה שהו טומא מוטא מיה, כלומר לדבורי יפוח, טומא מוטא סוכין ואינו חושב, כלומר מרהה דכריס שאינם (סוכה טו.) אל תקניטני. להשיב לי ממנה (חולין קכ"ב). שבלשון יחיד אני שונה אותה. משנה ולא כלןן קסם משנה (שם) כלומר יחידה לא ולא סבירא לן כוהי (שם ע"ד). המותר במטהור. בפסח טהור וכשר (שבועות ו.)
ג. וכל עקן עטמא (לעיל ע"ג). ההשובר. אל העלם (שבועות ג.) והותר ממנו עד בקר וגו'. כלל משפט, עשה הוא ולא עשית לעשה אין לוקין עליו והמותר בפסח פטור ועברת על לאו, כלל משפט, עשית עשית עשית (שבועות ג.) דמשמע שרש עשו של לאו שם המותר יסרפטי ויפטר (פסחים ע"ד)
ג. חמריה תקמו ופכתי על עבדתי הלאו (מכות ד.) לא מן השם הוא דה. כלל טעם זה אינו מן העיקר (ההדרין ג.) לא מטעם זה הוא פטור (חולין פ"ג) אין טעם זה עיקר לענין עשית לעשה אין לוקין עליו, אלא מפני מה המומיר אינו לוקה לפי שהוא לאו שבו משנה (מכות ד.) ובניין שבועות ג.) דהוה ליה